

Інтермедіальні студії

Кредити та кількість годин:

денна форма 3 ECTS; 90 годин: 10 лекційних, 16 практичних, 64 самостійна робота; залік

заочна форма 3 ECTS; 90 годин: 4 лекційних, 2 практичних, 84 самостійна робота; залік

I. Опис навчальної дисципліни

Інтермедіальні дослідження в літературознавстві були започатковані наприкінці минулого століття і досі лишаються порівняно новим напрямом інтертекстуального аналізу, увага якого зосереджується на взаємодії авторських свідомостей і художніх текстів. В інтертекстуальних студіях ідеться про взаємозв'язок вербальних творів, автори яких реагують на мотиви, образи, ідеї, художні знахідки попередників, а в інтермедіальних дослідженнях – про висвітлення літературою інших видів мистецтва, тобто фіксацію в художньому творі іномедійних вкраплень, що підтверджують своєрідну «розгерметизацію» художньої літератури, яка не лише привласнює, а й асимілює притаманні іншим мистецтвам ознаки: візуальність живопису, пластичність скульптури, виразність музики тощо. Поняття «інтермедіальність» завдячує своєю появою (1983) О. Ганзен- Льове і виникло за аналогією до раніше запропонованого Ю. Крістєвою – «інтертекстуальності» (1967), того поняття, що характеризувало взаємодію в межах однієї семіотичної системи. О.Ханзен-Льове виявив різницю між «мультимедійною презентацією», що відбувається в синтетичних видах мистецтва (кінематограф, театр та ін.), і «мономедійною», що здійснюється шляхом підпорядкування засобам певного виду мистецтва. На відміну від мультимедійної, мономедійна презентація зберігає автономію тієї художньої форми, що подається в іншій, зокрема вербальній. Теорія інтермедіальності, що інтенсивно розвивається в німецькому (Ю. Мюллер, І.Пех, Й. Шрьотер), російському (І. Борисова, Н. Тішуніна, С. Петрова, О.Пономарьова, А.Сидорова, О.Тімашков та ін.) наукових дискурсах, являє собою модифікацію теорії інтертекстуальності, адаптованої до міжмистецьких кореляцій. Інтермедіальність – це, з одного боку, спосіб висвітлення художньою літературою інших видів мистецтва: музики, живопису, скульптури, кіно тощо, з іншого – це й методологія порівняльного аналізу художнього твору і культури загалом.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в тому, щоб забезпечити повноцінне уявлення про механізми взаємовпливу мистецтв та використання інтермедіальності як компаративистського методу дослідження художнього тексту. Інтермедіальність мислиться мислється як у своїй дисциплінарній самодостатності, відносній галузевій автономії, так і в системі літературознавства, передусім – теорії літератури та компаративістики. Інтердисциплінарний підхід до вивчення літератури є вкрай важливими для формування сучасного філолога.

Завдання курсу:

- сформулювати у студентів уявлення про механізми мистецької кореляції як феномену авторського образотворення:

- дати уявлення про унікальну можливість мистецтва слова поєднувати потенціал малярства, музики, пластики, кінематографії тощо;
- ознайомити зі специфікою інтермедіальної (компаративістської) методології, з'ясувати її зв'язок з культуральними філософськими концепціями;
- визначити роль медійності у нових підходах до дослідження літературного тексту;
- окреслити надбання та оригінальність засад основних інтермедіальних шкіл та їхніх представників (як у світовому, так і у вітчизняному літературознавстві).

Навчальна дисципліна «Інтермедіальні студії» формує такі загальні та фахові компетентності, передбачені програмою:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним, виявляти зусилля для постійного самовдосконалення.

ЗК 3. Здатність шукати, опрацьовувати й аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою для налагодження професійного діалогу в європейській і світовій спільноті.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї, творчо використовувати набутий багаж знань у типових і нестандартних ситуаціях.

ФК 2. Здатність осмислювати літературу як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.

ФК 3. Здатність критичного осмислювати історичні надбання та новітні досягнення лінгвістики й літературознавства, нові міжпредметні філологічні галузі та спектр підходів до викладання філологічних дисциплін.

ФК 6. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з української мови та літератури для вирішення професійних завдань.

ФК 7. Здатність вільно використовувати спеціальну термінологію в обраній галузі філологічних досліджень.

III. Результати навчання:

Зважаючи на ОПП «Українська мова і література», вивчення цієї дисципліни передбачає такі результати навчання:

Магістранти повинні знати:

- найголовніші праці з проблем інтермедіальності, розуміти її специфіку у зіставленні з компаративістикою взагалі та інтертекстуальністю;
- чільних представників інтермедіального напрямку літературознавчих студій;
- основи термінологічного апарату галузі;
- основні вектори в метадослідженнях з питань інтермедіальності у світовій та вітчизняній науці.

Магістранти повинні вміти:

- застосовувати набуті знання в практиці аналітико-інтерпретаційного розгляду окремих художніх систем;
- співвідносити ці знання з іншими аспектами гуманітарного досвіду – мистецтвознавством, культурологією, психологією творчості, естетикою тощо;
- аналізувати синкретичний характер художньої творчості;
- інтерпретувати змістову та образну взаємодію різних видів мистецтв у текстів художнього твору;
- визначати інтермедіальні елементи аналізованих творів;
- інтерпретувати особливості перекодування різних видів мистецтва у художньому творі; презентувати власне бачення інтермедіального контексту обраних художніх текстів.

Комунікація: володіти жанрами усного, публічного, монологічного мовлення та культурою діалогічного професійного спілкування. Уміти вести дискусію. **Автономність та відповідальність:** виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність при виконанні функціональних обов'язків.

ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти української філології.

ПРН 10. Збирати й систематизувати літературні факти, інтерпретувати різностильові та різножанрові тести.

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати та презентувати наукове теоретичне і прикладне дослідження в конкретній філологічній галузі.

IV. Програма навчальної дисципліни (структура дисципліни)

№	Тема дисципліни
1.	Мистецтво як своєрідна знакова система, що передає «образну» інформацію. Іманентні засоби творення образу окремих мистецтв. Взаємодія зображальних і виражальних видів мистецтв. Синтетичний образ літературного твору як симбіоз Слова, Кольору і Звуку. Інтерсеміотичність, взаємодія різних семіотичних кодів у структурі художнього тексту. Перекодування знаків однієї семіотичної системи в іншу.
2.	Теоретичні аспекти проблеми інтермедіальності. Інтертекстуальність та інтермедіальність: кореляція понять. Медіа як канали художньої комунікації між мовами різних видів мистецтва. Поняття поліфлнії М. Бахтіна. Ідея про «поліглотизм» культури, мовне «багатоголосся». Інтермедіальний аналіз та його ґрунтування на постструктуралістській і постмодерністській методології.
3.	Образотворче мистецтво, музика та хореографія у вербальній творчості. Автор літературного твору як реципієнт артефактів. Інтермедіальний полілог, номомедійний і кросмедіальний варіанти зв'язку. Експліцитна та імпліцитна форма інтермедіальності. Інкорпорування іномистецьких творів у літературні.
4.	Екфрази як словесне вираження артефакту. Розкриття засобами літератури ідейно-естетичного змісту творів малярства, музики, архітектури та інших видів мистецтва. Теорія «мистецтво в мистецтві». Виникнення додаткових значень в художньому творі за умови вмонтування гетерогенних фрагментів (описи картин, архітектурних споруд, музичних шедеврів тощо). Літературні твори, що співвідносяться з образотворчим мистецтвом та художниками або передбачають спеціальні знання з історії мистецтв; синоптичні жанри (емблема); літературні твори на ту саму тематику, що й твори мистецтва. Вивчення екфрази в світовому та вітчизняному літературознавстві.
5.	Художнє слово і синтетичне мистецтво (театр, кіно, перформанс). Література як основа синтезу. Прочитання театральних та кінематографічних кодів у літературному тексті. Інсценізація та екранізація і їхні види: переказ-ілюстрація, нове прочитання, переклад. Літературний твір і відеоряд.

